

SESSION 2011

**CAPES
CONCOURS EXTERNE
ET CAFEP**

**Section : LANGUES RÉGIONALES
CATALAN**

ÉCRIT 1
COMMENTAIRE DIRIGÉ ET TRADUCTION

Durée : 5 heures

L'usage de tout ouvrage de référence, de tout dictionnaire et de tout matériel électronique (y compris la calculatrice) est rigoureusement interdit.

Le commentaire dirigé et la traduction sont à rédiger sur des copies distinctes.

Dans le cas où un(e) candidat(e) repère ce qui lui semble être une erreur d'énoncé, il (elle) le signale très lisiblement sur sa copie, propose la correction et poursuit l'épreuve en conséquence.

De même, si cela vous conduit à formuler une ou plusieurs hypothèses, il vous est demandé de la (ou les) mentionner explicitement.

NB : Hormis l'en-tête détachable, la copie que vous rendrez ne devra, conformément au principe d'anonymat, comporter aucun signe distinctif, tel que nom, signature, origine, etc. Si le travail qui vous est demandé comporte notamment la rédaction d'un projet ou d'une note, vous devrez impérativement vous abstenir de signer ou de l'identifier.

Tournez la page S.V.P.

COMMENTAIRE

«Vers catalans», deia Muntaner.

La diferència de llengua ens deixaria afirmar que hi ha dues classes de valencians: uns, els catalans, i els altres, que parlen castellà-aragonès, castellà net o murcià. Però la qüestió és una mica més subtil. La superioritat política i econòmica de les comarques catalanes, i el pes de la capital, havien de cristal·litzar en un exclusivisme de nomenclatura ben clar. Des d'un principi rep la designació de «valencià», i té la qualitat de tal, «només» tot allò que ha estat fet i pastat a la zona catalana. El nom de «llengua valenciana» queda reservat per al català local: les modalitats dialectals de les zones no catalanes no podien aspirar a aquell nom. I qui diu la llengua, diu qualsevol altra cosa: són estrictament «valencianes» les creacions i les adaptacions del litoral. Potser l'homonímia de la capital i del regne va facilitar aquesta identificació. Però tampoc això no és una casualitat: la importància de València durant l'Edat mitjana, enfront de la resta del país poc poblat i molt islamitzat, havia de decantar a favor seu totes les primàcies. No podem dir que els valencians no catalans se'n ressentissin: ans bé els semblava lògic —i ho era. D'això, en tenim proves: encara en 1681, el doctor Mares, natural de Xelva —de parla aragonesa, per tant— en el seu llibre *La Fénix Troyana* es refereix al català en termes com «*nuestra lengua*» i es mostra orgullós de la seva bellesa i de la seva ductilitat.

La situació, a hores d'ara, no és ben bé diferent. Tot i que l'Administració espanyola, després d'haver dividit en tres províncies arbitràries l'antic regne de València, decidí d'afegir-los algunes comarques —Requena, Villena— tradicionalment castellanès, el predomini català segueix incòlume. D'uns cinc-cents vint municipis que actualment tenen les tres províncies, quatre-cents dos són de llengua catalana. I encara el nombre d'aquestes demarcacions no n'és un índex honest, ja que les de parla no catalana disten molt d'ésser les de major densitat de població. Si gairebé tres quartes parts de la província de València —en quilòmetres quadrats— són de llengua castellana, aquest territori no és ocupat ni per una quarta part dels habitants que registra el cens provincial. L'interior muntanyós i estèril estava condemnat a una tal subordinació, i ni tan sols el reforç de les terres de Requena no corregeix el vell *statu quo*. El País Valencià continua essent un «fet català» en la seva realitat més radical. Sense que hi hagi hagut mai cap discriminació deliberada, els valencians no catalans han estat, en la pràctica, uns valencians secundaris o marginals.

No m'és lícit d'esquivar ací una primera al·lusió a l'enverinat problema del particularisme valencià. Hi ha valencians, primmirats en llur susceptibilitat localista, que troben incòmoda la inclusió del país en un denominador genèric de «catalanitat». Sense negar els factors afins que —és clar!— són innegables, posen un èmfasi insistit en la fixació d'un «fet diferencial». El «fet diferencial» hi és. No prové del matís dialectal de l'idioma, ni de la circumstància d'haver existit un «regne de València» a part del «Principat de Catalunya». Dialecte i autonomia política hi han influït, sens dubte —ho veurem més tard—; però les discrepàncies sorgien d'una disparitat d'estructures socials, que en la Baixa Edat mitjana distància i dessincronitza el desenvolupament de la comunitat catalana a l'un costat i l'altre del Sénia —o de l'Ebre. Els valencians tenim la nostra personalitat regional privativa, dins el conjunt català. Una personalitat no fàcil de definir amb generalitzacions. Les temptatives habituals, en aquest domini, han pecat de parcials: han coincidit a declarar «característiques» de tot el país trets que només són específics d'unes poques comarques. Els tòpics segregats entorn de la capital i de la seva horta —alegria, barroquisme, opulència vegetal—, hom ha volgut predicar-los de la totalitat de la regió. I això és una fal·làcia insigne.

De tota manera, fóra ridícul de pensar que, en travessar el límit administratiu que separa la província de Tarragona de la de Castelló de la Plana, homes i ambient canviïn en alguna mesura. El canvi, si n'hi ha, és imperceptible. Escolano, quan parla de la gent dels Ports de Morella, diu significativament: «*en muchas cosas catalanean*». Era una forma d'expressar que la transició entre el Principat i el País Valencià és tènue i sense ruptura. El

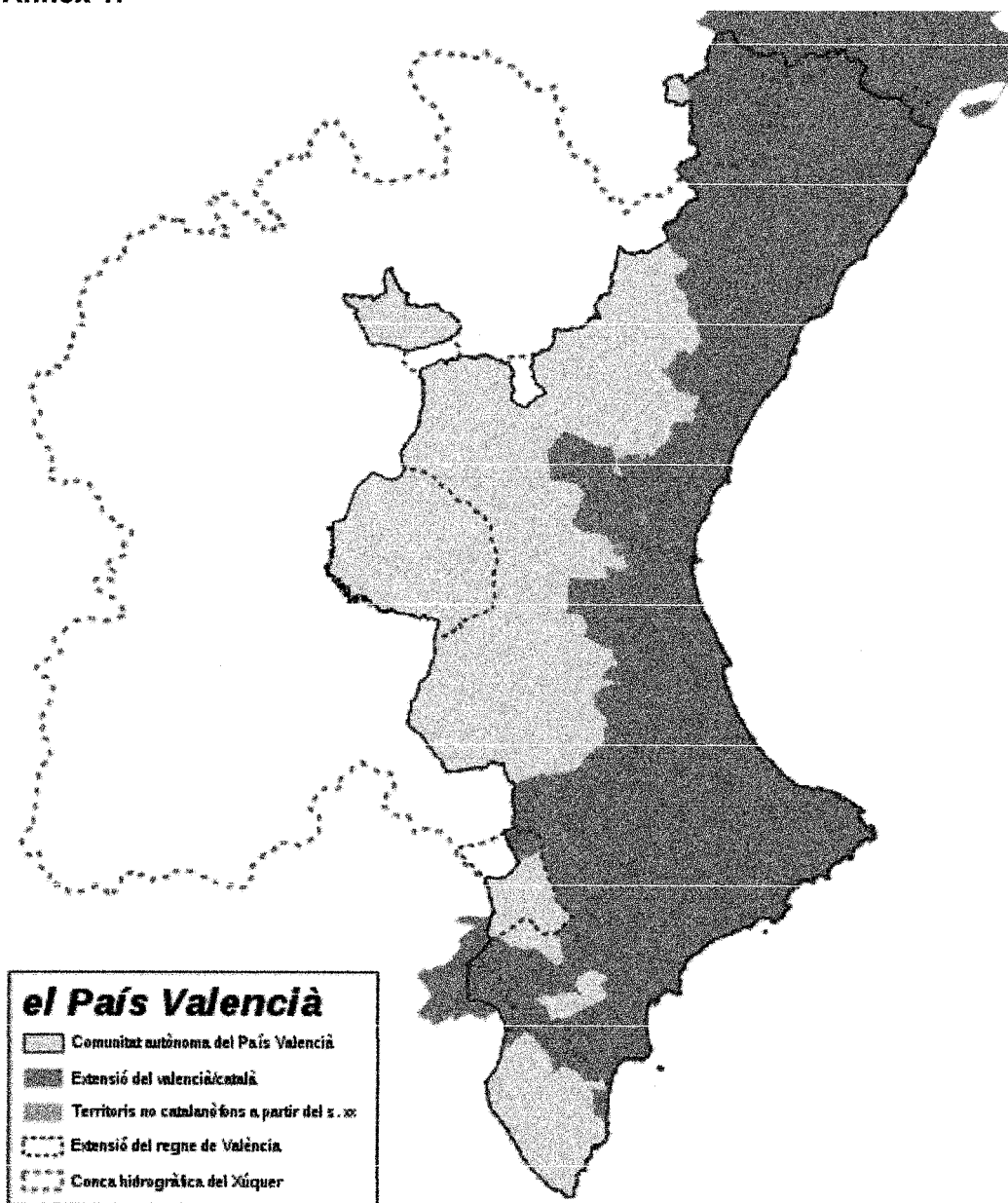
50 fet que el mot «català» hagi quedat restringit, per a molts usos, a referir només les pertinences estrictes del Principat, acostuma a produir confusions estúpides. Però, fins i tot en aquesta accepció esquifida, voler establir un «salt» entre catalans i valencians en la divisòria dels vells Estats medievals seria un passatemps infantil. Hi ha menys —infinitament menys— dissidències entre les comarques «catalanes» i «valencianes» contigües, que no
55 pas entre dues comarques valencianes de llengua distinta. I no solament per la llengua — per bé que principalment per la llengua. Serà inútil de dissimular-ho. Al capdavant, una unitat lingüística sempre és correlació d'una altra unitat subjacent, feta de societat viva o d'inèrcies no derogades.

Som «vers catalans», que diria Muntaner. Uns catalans descolorits i invertebrats, podria objectar-hi algú. Torno a subratllar que el nom de «catalans», amb la seva ambivalència, permetria aquesta última precaució reticent. Acceptant-lo, però, en el seu valor més ampli, que abraça tots els pobles de llengua catalana, l'equívoc ja no és possible. La nostra realitat regional hi té el seu lloc, com la del Principat i la de les Illes. Fill d'un empelt català en la faixa litoral del sud de l'Ebre, el País Valencià no desmentí aquest
65 origen: més encara: «és» en tant que el perpetua en les seves concrecions locals. Dir-nos «valencians», en definitiva, és la nostra manera de dir-nos «catalans». Ni la sostinguda intrusió castellano-aragonesa, ni l'hibridisme ètnic, no han pogut desfigurar aquesta primera autenticitat. Voler-ho ignorar, o deformar-ho amb arguments capciosos, equivaldria a interceptar el camí d'una comprensió sincera del «cas valencià». Un dels més lúgubres errors dels polítics indígenes del XIX i del XX ha estat, justament, d'haver desconegut la gravetat d'aquest punt. Això era tant com pensar, parlar i actuar d'esquena als interessos
70 més primaris de la mateixa societat.

Joan FUSTER, *Nosaltres els valencians*, Edicions 62, Col. El Cangur, 32, Barcelona, 1987 (7a edició), p. 36-39.

Documents annexos:

Annex 1:

Source : [http://ca.wikipedia.org/wiki/Fitxer:El País Valencià.svg](http://ca.wikipedia.org/wiki/Fitxer:El_País_Valencià.svg)

Annex 2:

Acord de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua (AVL), adoptat en la reunió plenària del 9 de febrer del 2005, pel qual s'aprova el dictamen sobre els principis i criteris per a la defensa de la denominació i l'entitat del valencià

ANTECEDENTS

L'Acadèmia Valenciana de la Llengua, ens normatiu del valencià, segons estableix la Llei 7/1998, de 16 de setembre, de la Generalitat Valenciana, té entre les seues competències la de «vetllar per l'ús normal del valencià i defensar la seua denominació i entitat» (art. 7.d).

D'acord amb l'article 4 de la mateixa Llei, l'AVL en les seues actuacions s'inspirarà en els «principis i criteris [...] que es desprenen del dictamen aprovat pel Consell Valencià de Cultura [...] que figura en el preàmbul de la llei», el qual, pel que fa al nom i a la naturalesa del valencià, estableix el següent:

a) «El nostre Estatut d'Autonomia denomina "valencià" a la llengua pròpia dels valencians, i per tant este terme ha de ser utilitzat en el marc institucional, sense que tinga caràcter excloent.»

b) «L'esmentada denominació "valencià", i també les denominacions "llengua pròpia dels valencians" o "idioma valencià", o altres, avalades per la tradició històrica valenciana, l'ús popular, o la legalitat vigent, no són ni han de ser objecte de qüestionament o polèmica. Totes servixen per a designar la nostra llengua pròpia.»

c) «El valencià, idioma històric i propi de la Comunitat Valenciana, forma part del sistema lingüístic que els corresponents Estatuts d'Autonomia dels territoris hispànics de l'antiga Corona d'Aragó reconeixen com a llengua pròpia.»

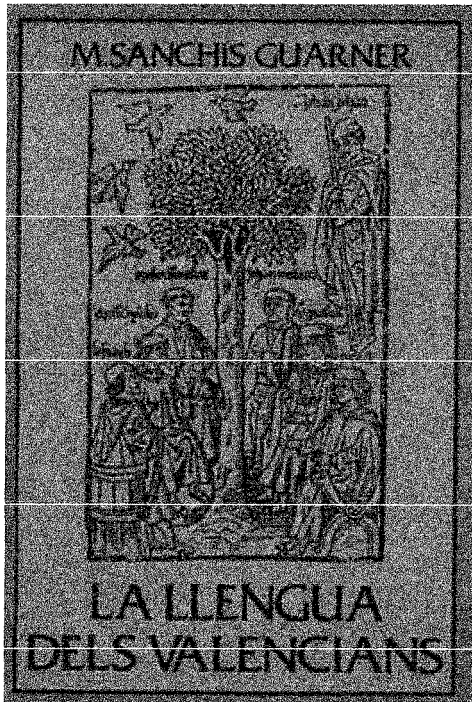
Partint d'estos principis, el Ple de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, en la reunió del 19 de desembre del 2003, va aprovar una Declaració institucional sobre el nom i entitat del valencià i sobre la normativa oficial vigent, en la qual s'establien, entre altres, estos postulats:

1. «La denominació de valencià és tradicional, històrica, legal, estatutària i, per tant, la més adequada al marc institucional.»

2. «Esta denominació no és incompatible ni ha d'entrar en contradicció amb altres denominacions també tradicionals, històriques i legals, que rep la llengua pròpia dels valencians.»

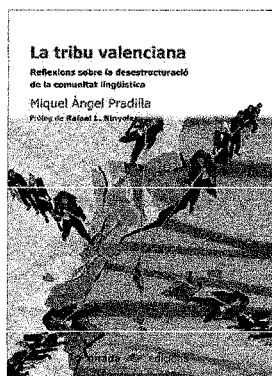
3. «El nom de la llengua i la seua naturalesa no han de ser objecte de polèmiques inútils ni de cap classe d'instrumentalització cultural, social ni política, ja que això només contribueix a fomentar la desunió entre els parlants, a dificultar la promoció del seu ús i a obstaculitzar la seua normalitat plena.»

Annex 3 :

Sanchis Guarnier treballant en les cèdules de la calaixera del *Diccionari català-valencià-balear* (Alfons Llorenç: *Retrats d'una vida*, 1984)

Annex 4 : Bloc de Joan Garí, escriptor assagista i columnista (Borriana, 1965). 17 de maig 2009

Títol: *La tribu valenciana*
Autor: Miquel Àngel Pradilla
Onada edicions, Benicarló, 2009

Un ciri a Sant Diasistema

Aquest és el llibre d'un sociolingüista (treballa a la universitat Rovira i Virgili). És el llibre, també -calla dir-ho?-, d'algú que es preocupa per la seua llengua. És a dir, un valencià excèntric. Els valencians "normals" consideren la llengua pròpia com una curiositat antropològica, un vestigi dels avantpassats més o menys pintoresc. Naturalment, no pensa fer res per assegurar-ne la conservació. Els sociolingüistes, a ca nostra, constaten i, d'amagat, deuen plorar. Pradilla, en tot cas, fa una anàlisi detallada de la salut de la llengua Sénia avall. La radiografia pertinent està plena de ciarobscurs –mai millor dit. Hi ha, per exemple, la qüestió de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua. La pregunta del milió hi té a veure amb quin efecte, a llarg termini, tindrà la simpàtica "nomativització autonomista" de l'AVL. ¿Un nou gallec (és a dir, un dialecte del castellà *in nuce*)? Ja m'agradaria saber-ho. Pradilla tampoc no ho sap. Ell pensa -com jo-, que l'AVL pot ser positiva o negativa, depén. Pot servir per a què alguns valencians addictes a la parafernàlia regionalista activen actituds de lleialtat lingüística, per exemple. Als "catalanistes", en principi, no té per què perjudicar-nos. Una altra cosa és quin efecte farà en els indiferents -en les masses escolars, en els funcionaris, en tots aquells que usen la llengua sense voluntat de combat. Recordaré, si cal, que l'AVL ha sigut la primera institució del País Valencià que hi ha legalitzat la denominació de "català". Aquesta és la part de l'ampolla plena. La part buida, naturalment, té a veure amb la difusió de tota classe de localismes, vulgarismes i castellanismes sota l'etiqueta d'un (para)estàndard oficial. A mi no em fa més gràcia que a vosaltres, però és el que hi ha. Si la gent ho gastara, ja seria un avanç (!). El que és evident, canviant d'òptica, és que el canvi de paradigma en el valencianisme ja es dona per fet. Ara la universitat ha publicat aquests Quaderns d'Orientació Valencianista on una tribu de resistents molt meritòria enlairen la bandera del "País Valencià" i tot el que calga. Jo també m'hi adderisc. Però mireu què passa al nostre voltant: el PSPV no vol entrar a la Ramon Llull (tot i que, de fet, hi entra, a través de Gandia, Morella, Vinaròs...) i el Bloc vol normalitzar entre la seua clientela la "Comunitat Valenciana" i la bandera amb blau. Què ens queda, ERPV? No tinc cap vocació de general Custer, ho sent. Little Big Horn és una metàfora massa crua, de tota manera.

Al capdavant, només ens resta, com diu Pradilla, seguir creient en la realitat, és a dir, en el fet que "el garant més irrefutable de la unitat de la llengua –més que el dictamen sense fissures de la romanística internacional– és la continuïtat sense estridències del diasistema". ¿Les evidències acaben imposant-se sempre? Mireu Galileu i l'Església. Ara bé: jo només aspiraria a veure-ho...

TRADUCTION

Version

Jaume CABRÉ, *Les veus del Pamano*, 2004.

El dia que van enterrar el seu nom en l'oblit, hi havia molt poca gent al carrer. Encara que no hagués plogut, també n'hi hauria hagut poca perquè la majoria van optar per fer veure que ni els anava ni els venia i, des d'una finestra discreta, o des de la tanca de l'hort, seguien l'acte rememorant tanta llàgrima. L'alcalde havia decidit que es feia la cerimònia per més pluja que caigués; no va dir que la raó profunda d'aquest atac de voluntat política era que havia quedat a les dues amb un client a Sort i els esperava un arròs caldós a casa Rendé que a hores d'ara ja el feia somiar. Però ell era un Bringué i volia deixar clar a tot el poble, casa Gravat inclosa, que aquell acte es feia encara que diluviés. Van fer el canvi, doncs, amb la presència de l'alcalde, els regidors i el secretari i dos voluntariosos turistes extraviats, amb impermeable llampant, que no sabien de què anava allò però que no van deixar de fer fotografies sobre els costums singulars dels habitants d'alta muntanya, a més d'en Serrallac, imprescindible, i la Báscones que ningú no entenia què hi feia, per l'amor de Déu, en un acte com aquell. [...] Com que tot ja estava a punt, els forats preparats i en Serrallac hi tenia el cul pelat i el negoci activíssim per tants canvis de retolació que estava comportant la mort de la dictadura, tot va ser bufar i fer ampolles. L'última placa, la del falangista Fontelles, com que es resistia a sortir del seu lloc, la va haver d'esmicolar a cops de maceta contra la mateixa paret. Després, va llençar els bocins d'història trista al contenidor que hi havia davant de ca de Batalla. Els fragments de falangista Fontelles van proferir un crit mut i impotent que es va unir al quasi inaudible gemec que provenia dels porxos de casa Gravat, de la figura tesa i immòbil que s'agafava a la barana i que ningú, llevat dels gats, no va percebre. Dues dones grans, una d'elles anciana, des del capdamunt de la Rasa van seguir, ben abrigades, la cerimònia. Quan es van ben assegurar que en Serrallac havia fet a trossos la placa antiga, van baixar a poc a poc pel carrer del Mig, agafades de bracet, mirant totes les façanes, les finestres, les portes, i fent un comentari breu, íntim, de tant en tant, potser per dissimular la torbació de saber que molts ulls les estaven observant des de l'interior de les cases amb la mateixa impunitat amb què havien espilat la cerimònia del canvi de plaques del seu carrer.

Thème

Albert CAMUS, *Noces*, 1938.

A gauche du port, un escalier de pierres sèches mène aux ruines, parmi les lentisques et les genêts. Le chemin passe devant un petit phare pour plonger ensuite en pleine campagne. Déjà, au pied de ce phare, de grosses plantes grasses aux fleurs violettes, jaunes et rouges, descendent vers les premiers rochers que la mer suce avec un bruit de baisers. Debout dans le vent léger, sous le soleil qui nous chauffe un seul côté du visage, nous regardons la lumière descendre du ciel, la mer sans une ride, et le sourire de ses dents éclatantes. Avant d'entrer dans le royaume des ruines, pour la dernière fois nous sommes spectateurs.

Au bout de quelques pas, les absinthes nous prennent à la gorge. Leur laine grise couvre les ruines à perte de vue. Leur essence fermente sous la chaleur, et de la terre au soleil monte sur toute l'étendue du monde un alcool généreux qui fait vaciller le ciel. Nous marchons à la rencontre de l'amour et du désir. Nous ne cherchons pas de leçons, ni l'amère philosophie qu'on demande à la grandeur. Hors du soleil, des baisers et des parfums sauvages, tout nous paraît futile. Pour moi, je ne cherche pas à y être seul. J'y suis souvent allé avec ceux que j'aimais et je lisais sur leurs traits le clair sourire qu'y prenait le visage de

l'amour. Ici, je laisse à d'autres l'ordre et la mesure. C'est le grand libertinage de la nature et de la mer qui m'accapare tout entier. Dans ce mariage des ruines et du printemps, les ruines sont redevenues pierres, et perdant le poli imposé par l'homme, sont rentrées dans la nature. Pour le retour de ces filles prodigues, la nature a prodigué les fleurs. Entre les dalles du forum, l'héliotrope pousse sa tête ronde et blanche, et les géraniums rouges versent leur sang sur ce qui fut maisons, temples et places publiques. Comme ces hommes que beaucoup de science ramène à Dieu, beaucoup d'années ont ramené les ruines à la maison de leur mère. Aujourd'hui enfin leur passé les quitte, et rien ne les distrait de cette force profonde qui les ramène au centre des choses qui tombent.